

Broj/Број: 01,02,03/11-05-293/08
Sarajevo/Сарајево: 16. 9. 2008.

KOLEGIJU OBA DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH

KOLEGIJU SEKRETARIJATA

ČLANOVIMA IPU GRUPE PSBiH U INTERPARLAMENTARNOJ UNIJI

SEKTORU ZA MEĐUNARODNE ODNOSI I PROTOKOL

**PREDMET: Izvještaj o zasjedanju parlamentarne konferencije WTO-a,
održane u Ženevi 11. i 12.septembra 2008. godine**

Na godišnjem zasjedanju parlamentarne konferencije Svjetske trgovinske organizacije, u organizaciji Interparlamentarne unije i Evropskog parlamenta, učestvovala je delegacija IPU grupe Parlamentarne skupštine BiH pri Interparlamentarnoj uniji, u kojoj su bili:

1. Vinko Zorić, zamjenik predsjedavajućeg IPU grupe BiH pri IPU-u;
2. Dušanka Majkić, član IPU grupe;
3. Savo Erić, član IPU grupe;
4. Marina Mijačević, sekretar delegacije IPU grupe.

Zasjedanje je otvorio Manuel Antonio dos Santos, zamjenik predsjednika Evropskog parlamenta, a teme, odnosno panel rasprave na ovogodišnjem zasjedanju WTO-a bile su:

- Pogled nakon Dohe
- Uticaj međunarodne trgovine na klimatske promjene
- Trgovina u doba digitalne revolucije
- Usvajanje amandamana na Poslovnik Parlamentarne konferencije WTO-a
- Usvajanje Smjernica za odnose između parlamenata i vlada u pitanju međunarodne trgovine
- Usvajanje Završnog dokumenta.

Delegati na parlamentarnom zasjedanju imali su priliku razmijeniti mišljenja u vezi s putevima kojima je moguće ići naprijed u trenutku kada budućnost pregovora iz Dohe postaje sve nesigurnija, čemu su uzrok različiti stavovi država članica WTO-a, a koja se odnose na ključna pitanja u oblasti poljoprivrede, pristupa nepoljoprivrednom tržištu, kao i različitim uslugama. Globalni pregovori o trgovini, tzv. Runda iz Dohe, počeli su 2001. godine i usmjereni su prema ukidanju subvencija, carina i ostalih prepreka trgovini s ciljem smanjenja siromaštva i podsticanja ekonomskog rasta zemalja u razvoju.

Glavni problem o kojem je raspravljano odnosio se na pitanje - kako naći ravnotežu između razvijenih zemalja i zemalja u razvoju. Većina svjetskih poljoprivrednika živi u zemljama u razvoju. Oni su i dalje zakočeni pred džinovskim subvencijama koje bogate države daju svojim

farmerima i zaprekama u pristupu tržištima razvijenih zemalja. Najveći kamen spoticanja jeste zahtjev industrijskih zemalja da zemlje u razvoju i nerazvijene zemlje otvore svoja tržišta za njihovu robu, dok one pak traže da SAD i EU ukinu visoke poljoprivredne subvencije. Nemogućnost dogovora, dakle, rezultat je visokih carina na uvoz poljoprivrednih proizvoda kojima siromašne zemlje žele štiti svoje poljoprivrednike od poplave uvoza iz bogatih zemalja. Naime, siromašne zemlje strahuju da će, ako otvore svoja tržišta za poljoprivredne proizvode iz bogatih zemalja, koje već daju velike subvencije svojim poljoprivrednicima, uništiti vlastitu proizvodnju.

Veoma je veliki broj aktuelnih problema usmjeren prema mogućnostima pronalaska rješenja, čak i u situacijama kada su pregovori zasnovani na mjerama prema kojima bi zemlje u razvoju bile u mogućnosti povećati tarife kako bi zaštitile svoje farmere na osnovu posebnog zaštitnog mehanizma.

Postoji opravdana zabrinutost da multilateralizam trpi velike prepreke te se suočava s neuspjehom u donošenju modaliteta za poseban tretman najmanje razvijenih zemalja. Modaliteti stoga treba da uzmu u obzir različit tretman za zemlje u razvoju na osnovu odredbi Ministarske deklaracije iz Dohi. **Potrebno je posebnu pažnju posvetiti grupi najmanje razvijenih zemalja, u koju, u okviru WTO-a, spadaju 32 države članice.**

Svi učesnici zasjedanja imali su jasan stav da svijet treba jak multilateralni trgovinski sistem koji će doprinijeti većoj sigurnosti, transparentnosti i stabilnosti u međunarodnoj trgovini kroz multilateralna pravila i sudsko uređenje sporova. Jak multilateralni trgovinski sistem najdjelotvornije je sredstvo za ostvarenje prosperiteta svih zemalja. Iz tog razloga ne bi smjelo doći do poništavanja već postignutog napretka, kao što su pregovori o ukidanju poljoprivredne izvozne subvencije do 2013. godine i osiguranje bescarinskog i beskvotnog pristupa za gotovo cjelokupan izvoz iz najmanje razvijenih zemalja.

Iako put kojim se vraća za pregovarački sto nije lagan, prepreke nisu nepremostive. Sve države, pogotovo glavni akteri, imaju obavezu da se drže obećanja datih tokom runde pregovora u Dohi. Izazov posebnog i različitog tretmana je da se ustanovi jedan pristup kojim će se jasno i konkretno utvrditi prava i obveze svih članica, dok je u isto vrijeme prepoznatljivo da su razvojne potrebe država članica različite i samim time traže različite odgovore.

Težište u liberalizaciji trgovine mora biti više nego otvoreno, nediskriminirajuće te zasnovano na pravilima multilateralnog sistema.

Kada je u pitanju druga panel rasprava, odnosno uticaj međunarodne trgovine na klimatske promjene, rasprava je vođena nakon izvještaja koji su podnijeli gđa Khunying Kalaya Sophonpanich, poslanik u Tajlandskom parlamentu, i gosp. Alain Lipietz, poslanik u Evropskom parlamentu. Oba izvjestitelja bila su suglasna u jednom a to je da su dva vodeća globalna problema: porast jaza između razvijenih i nerazvijenih zemalja i klimatske promjene. Oba problema međusobno su tijesno povezana. Prvi je problem posljedica, između ostalog, nepravedne podjele svjetskih resursa, a drugi posljedica korištenja tih resursa. Prepilićući se međusobno, ti problemi se pojačavaju – klimatske promjene se intenziviraju, jaz između razvijenih zemalja i zemalja u razvoju se povećava.

Već više od dvije decenije naučnici upozoravaju na opasnosti od promjene klime i potrebu za efikasnijim djelovanjem u smanjenju emisije stakleničkih plinova. Ako se ne zaustavi rast nivoa stakleničkih plinova u zraku, globalno zagrijavanje naše planete u idućih nekoliko decenija moglo bi izmaći kontroli. To će rezultirati kaskadom katastrofičnih događaja zbog kojih bi mogle izumrijeti mnoge biljne i životinjske vrste, a milioni ljudi ostati bez svojih domova. Da bi spriječili kataklizmu, potrebno je smanjiti emisije opasnih plinova za čak 60%. Smanjenje emisije štetnih

plinova bila je ideja iz Kyoto protokola, kojim je predviđeno da industrijske zemlje u periodu od 2008. do 2012. godine smanje emisiju stakleničkih plinova za 5,2 % u odnosu na 1990. godinu.

Iako je danas porasla svijest i znanje o učincima ekonomskog rasta i uticaju trgovine na klimatske promjene, ipak je još teško odgovoriti na pitanje - može li međunarodna trgovina ublažiti klimatske promjene ako sljedeća pitanja ne budu čitko adresirana i ako se ne donese međunarodna strategija koja bi trebalo da:

- **zaustavi protekcionizam, uključujući jednostrane trgovinske prepreke koje štete zemljama u razvoju;**
- **unaprijedi liberalizaciju trgovine;**
- **smanji poticaje koji uzrokuju neravnopravnu konkurenciju;**
- **donese pravnoobavezujuće i druge instrumente;**
- **vodi transparentan proces, javnu odgovornost i javnu participaciju.**

Također, izrađene su preporuke i smjernice sadržane u Okvirnoj konvenciji o klimatskim promjenama (UNFCCC), a djeluje i Međunarodno tijelo za klimatske promjene (IPCC). Potrebno je istražiti put i način zaštite svijeta i baštine. Osnovni **zadatak je smanjiti emisije, a ujedno ne umanjiti ekonomski razvoj, konkurentnost firmi, individualni standard i zaposlenost.** Izvještaj IPPC-a upozorava da su emisije stakleničkih plinova za koje su odgovorni ljudi, a koje najvećim dijelom nastaju izgaranjem fosilnih goriva, vrlo vjerovatno glavni uzrok zatopljenja. Ispuštanje ugljendioksida (CO₂) koji nastaje sagorijevanjem fosilnih goriva uzrokuje stanjivanje ozonskog omotača i sve veće klimatske promjene. Budući da sve više ljudi na Zemlji treba sve više energije, emisije u cijelom svijetu iz dana u dan sve više rastu.

Razvijene zemlje svoj nivo razvoja duguju prirodi iz koje su uzele resurse za svoj razvoj, a kojoj su vratile svoj otpad. Okrenuti ekonomskom rastu, uništili smo veliki dio okoliša. Mnogi ljudi nisu svjesni posljedica, kao što su zagađenje, emisija karbondioksida, sirotinjski kvartovi i erozija tla.

Prvog dana parlamentarne konferencije WTO-a delegatima se obratio i Pascal Lamy, direktor WTO-a. U svom obraćanju gosp. Lamy pozvao je na skori nastavak pregovora te urgirao na parlamentarce da pomognu u zaključivanju julske paketa. Julski pregovori prekinuti su nakon što su SAD i Indija odbile pristati na kompromis o predloženom mehanizmu posebne zaštite koji bi zemljama u razvoju omogućio zaštitu svojih siromašnih poljoprivrednika podizanjem carina radi suočavanja s rastom subvencioniziranog uvoza. Gosp. Lamy istaknuo je kako su velike svjetske ekonomije spremne dati novu priliku za postizanje sporazuma u pregovorima o liberalizaciji svjetske trgovine, pokrenutim u Dohi.

Mišljenja je kako ima prostora za obnovljeni angažman u pregovorima i postizanje konsenzusa o ključnim pitanjima u oblasti poljoprivrede i industrijske robe tokom idućih mjeseci, tako da se u 2009. godini može očekivati završetak trgovinskih pregovora.

Izvještaj pripremila
Marina Mijačević

Izvještaj odobrio
Vinko Zorić

Sekretar delegacije IPU grupe PSBiH

Zamjenik predsjedavajućeg
IPU grupe BiH pri IPU

Prilog: Završni dokument usvojen na zasjedanju